

Hogyan értékelik a kisvárosi vezetők településüket? – A problémaérzékelés és az elégedettség összefüggései

How Do Small Town Leaders Evaluate Their Settlements? – The Relationship Between Problem Perception and Satisfaction

PAPP ADRIENN

Egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Marketing és Turizmus Intézet

adrienn.papp1@uni-miskolc.hu

MARIEN ANITA

Egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Marketing és Turizmus Intézet

anita.marien@uni-miskolc.hu

Hivatkozás

Papp Adrienn, Marien Anita (2026), Hogyan értékelik a kisvárosi vezetők településüket? – A problémaérzékelés és az elégedettség összefüggései. In: Szalkai Zsuzsanna – Bíró-Szigeti Szilvia – Iványi Tamás – Kelemen-Erdős Anikó (szerk.): Tudományágak kaleidoszkópja – a marketing, mint transzdiszciplináris terület – Egyesület a Marketing Oktatásért és Kutatásért XXXI. Nemzetközi Konferenciájának Absztrakt- és Tanulmánykötete. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar: Budapest. ISBN 978-615-112-035-4, pp. 178–187. DOI: 10.62561/EMOK-2025-13

Absztrakt

A kisvárosok, mint az ország vidéki területeinek központjai, kulcsszerepet játszanak a helyi gazdaság fenntartásában és a vidéki élet minőségének biztosításában. Az utóbbi években szerepük és jövőjük a területfejlesztési és településmarketing szakmai viták rendszeres témája.

Magyarország kisvárosi települései sokszínű fejlesztési lehetőségekkel és kihívásokkal rendelkeznek, amelyek a gazdasági versenyképesség, az infrastrukturális állapot, valamint a helyi közösségi élet és a lakosság elégedettségének komplex összefüggésében jelennek meg. A kisvárosok eltérő adottságai, gazdasági helyzetük és fejlesztési prioritásai alapján jelentős különbségek figyelhetők meg, amelyek közvetlen hatással vannak a lakosok mindennapi életminőségére és a jövőbeni növekedési potenciálra. A települések helyzetének objektív felmérése nemcsak a fejlesztés irányainak kijelöléséhez nyújt alapot, hanem hozzájárul a hatékonyabb erőforrás-felhasználáshoz, a célzott támogatási programok megtervezéséhez és a lakosság részvételének erősítéséhez is. A jelenlegi klaszterelemzés segítséget nyújt abban, hogy feltárja az egyes kisvárosok közötti különbségeket, azonosítsa a legnagyobb kihívásokat és rávilágítson azokra az erősségekre, amelyekre a következő évek fejlesztéseit alapozni lehet.

Kulcsszavak: kisváros, elégedettség, településfejlesztés, problémaérzékelés

Abstract

Small towns, as central hubs of the country's rural areas, play a key role in sustaining the local economy and ensuring the quality of rural life. In recent years, their role and future have been recurring topics in professional debates on regional development and settlement marketing.

Hungary's small towns possess diverse development opportunities and face various challenges that appear in the complex interplay of economic competitiveness, infrastructural conditions, local community life, and resident satisfaction. Significant differences can be observed among small towns based on their distinct characteristics, economic status, and development priorities, which directly affect the everyday quality of life of residents and the potential for future growth.

An objective assessment of the situation of these settlements not only provides a foundation for defining development directions but also contributes to more efficient use of resources, the design of targeted support programs, and the strengthening of public participation. The current cluster analysis helps to uncover differences between individual small towns, identify the greatest challenges, and highlight the strengths upon which future developments can be based.

Keywords: small town, satisfaction, settlement development, problem perception

1. Bevezetés

A kisvárosok, mint az ország vidéki területeinek központjai, kulcsszerepet játszanak a helyi gazdaság fenntartásában és a vidéki élet minőségének biztosításában. Azonban a települések nagy része komoly infrastrukturális és gazdasági kihívásokkal néz szembe, amelyek megoldása nélkülözhetetlen a helyi lakosság elvándorlásának megállításához és a hosszú távú fejlődés biztosításához. Az alacsony születésszám, a munkahelyek hiánya és az elvándorlás különösen súlyosan érinti a kisebb városokat, miközben a kvalifikált munkaerő hiánya tovább nehezíti a helyi vállalkozások működését és fejlődését. Az egyes települések fejlesztési prioritásai, mint például az utak és járdák állapota, a szociális és egészségügyi szolgáltatások fejlesztése, vagy épp az ipari területek kialakítása, eltérő módon és mértékben jelennek meg a különböző városok stratégiáiban.

A településfejlesztési irányok meghatározásában és a helyi erőforrások optimális hasznosításában az önkormányzatok szerepe meghatározó, ugyanakkor a külső tényezők, mint az állami támogatások, az elérhető pályázati források, valamint a vállalati befektetések is nagyban befolyásolják a fejlődési pályát. Az önkormányzati vezetés számára kulcsfontosságú, hogy képes legyen felismerni a település specifikus erősségeit és gyengeségeit, valamint ennek megfelelően alakítsa ki a fejlesztési terveket. A helyi közösség bevonása, a lakossági fórumok és a partnerségi kapcsolatok erősítése lehetővé teszi, hogy a helyi igények és elvárások összhangban legyenek a stratégiai célkitűzésekkel, ezáltal növelve az intézkedések hatékonyságát és elfogadottságát. A kisvárosi fejlesztési stratégiák sikere végső soron azon múlik, hogy a helyi vezetők képesek-e átfogóan és célzottan kezelni a gazdasági, infrastrukturális és társadalmi kihívásokat, miközben hosszú távú, fenntartható fejlődési pályát alakítanak ki. A jelenlegi klaszterelemzés segítséget nyújt abban, hogy feltárja az egyes városok közötti különbségeket, azonosítsa a legnagyobb kihívásokat és rávilágítson azokra az erősségekre, amelyekre a következő évek fejlesztési politikáját alapozni lehet.

2. Szakirodalmi áttekintés

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény szerint ma Magyarországon a következő településkategóriák léteznek: község, nagyközség, város, megyei jogú város, főváros. Ma hazánkban a Központi Statisztikai Hivatal (KSH, 2024) adatai szerint a fővároson, a megyei jogú városokon kívül 322 város van. Korábban csak nagyközségi jogállású településeket nyilváníthattak várossá, a törvényben viszont már az szerepel, hogy városi cím adható annak a községi önkormányzatnak, amely térségi szerepet tölt be, és fejlettsége eléri az átlagos városi szintet, vagyis a település város lehet, ha valamilyen módon kitűnik környezetéből. 1970 és 2022 között 276 települést nyilvánítottak várossá a KSH információi szerint.

A kisváros definíciója nem kiforrott, sokan használják a kifejezést anélkül, hogy egzaktan lehatárolnák a tartalmát. Nincs konszenzusos meghatározás, sőt egyezményes statisztikai intervallum-kijelölés sem. A kisváros fogalmának tisztázáshoz először a városi definíciót is látnunk kell. A szakirodalom szerint a város definíciója összetett, forma és tartalom, meghatározása történhet statisztikai, közgazdaságtani, földrajzi, építészeti, gazdaságtörténeti, társadalmi szempontból. A közgazdasági értelemben városnak tekinthető „minden olyan település, amely nem mindennapi specializált szolgáltatásaival, igazgatásával, intézményeivel központjául szolgál a várost körülvevő falvaknak” (Enyedi 2012, 27. old.). A város definícióinak értelmezésekor megkerülhetetlen Mendöl, aki szerint „a város a területi munkamegosztás jellegzetes településformája, mégpedig a területi munkamegosztásban a központi – tehát vagy a területet intenzívebben kihasználó, vagy pedig a kevésbé mindennapi szükségleteket ellátó – tevékenységekre specializálódott település.” (Mendöl, 1963, p. 28),

vagyis a várost központi helyként, a betöltött funkciók mentén határozza meg. Ezzel ellentétben az urbanizációs folyamatokat vizsgálva, megállapítható, hogy a sűrűsödés létrejöhet olyan tényezők mentén is, amelyek nem minősülnek központinak (Pirisi, 2009). Történelmileg a kisváros mind gazdasági, mind közigazgatási, mind társadalmi szempontból a környező kistérségnél nem nagyobb kiterjedésű területtel folytatott intenzív kapcsolatokkal jellemezhető településként értelmezhető. Szintén Pirisi (2009) mondja, hogy „napjaink új kisvárosai ... a környezetükből társadalmi, és/vagy gazdasági és infrastrukturális elemek sűrűsödésével kiemelkedő, városias életformát kínáló, önmagukat városként definiáló települések” (22.old.), mely fogalmat a lokalitás dominanciájával kell kiegészíteni. Vagyis a kisváros az endogén tényezőknek a középpontja, ugyanakkor a külső hatások közvetítője. Ez utóbbi

További megosztó kérdés a települési kategóriák meghatározása. A legegyszerűbb megközelítés az államigazgatási besorolás vagy a népességszám alapján történő besorolás. A különböző tudományágak gyakran használják a város demográfiai fogalmát, mely szerint a város egy nagyobb népességcsoport viszonylag kis területre koncentrált állandó lakóhelye, melynek közigazgatásilag lehatárolt területe van és van neve is. A népességszám jórészt meghatározza a település társadalmi és gazdasági jellemzőit, és településhierarchia kialakítását is lehetővé teszi, ugyanakkor eltérő kategóriákkal találkozhatunk. Magyarországon a népességszám alapján kialakult hierarchia: metropolis 1 millió fő felett, nagyváros 100 ezer fő felett, középváros 20 ezer és 100 ezer fő között, kisváros 5 ezer és 20 ezer fő között, község 5 ezer fő alatt. (terport.hu, 2025)

Az elégedettség a marketingben központi helyet foglal el, a marketingaktivitások elvárt, pozitív következménye, ami újravásárlást, sőt lojalitást eredményezhet. (Churchill és Surprenant, 1982) Az elégedettség szakirodalmát vizsgálva két megközelítés rajzolódik ki. Az egyik irányzat szerint az elégedettség értelmezhető értékelő folyamatként, a másik irányzat szerint az értékelési folyamatra adott válaszként. (Szántó, 2003) Az elégedettség egy ex-post értékelés, az egyén értékeli, hogy a fogyasztás után elérte-e azt az állapotot, amire vágyott. (Prónay, 2011) Marien (2016) szerint az elégedettség egy lelki állapot, ami az empíriát az elvárással, a vágygal összehasonlító kognitív folyamat eredménye.

A településmarketingben nem alkalmazható az elégedettség marketingben „megszokott” értelmezése, mert a lakossági elégedettség nem egyszerűen termékek egy csoportjának a szubjektív értékelése, hanem a térből formálódó, személyes, közösségi vagy kulturális folyamatokon keresztül személyes, egyéni jelentéssel felruházott helynek az értékelése, és a lakókörnyezet fizikai és társadalmi jellemzőire egyaránt vonatkozik. (Low-Altman, 1992) Az elégedett „településfogyasztó” – ha helyi lakos, helyben marad, jóhírért kelti lakhelyének, aktivitásával hozzájárul a „termék eladhatóságához” – ha turista, akkor „visszatérhet” és másoknak is ajánlhatja a desztinációt, ha tőketulajdonos, gazdasági tevékenységének helyszínéül választja a települést, így járulva hozzá a termék piacképességének javításához. Az elégedettség vagy elégedetlenség mint lelki állapot mozgósító erővel bír, közvetlenül meghatározza cselekvési szándékainkat.

A lakossági elégedettség - mint magyarázó vagy függő tényező - a szerzők írásaiban különböző megközelítések szerint tárgyalt, és kevés lakossági elégedettséget meghatározó tényezőt tártak fel. (Insch és Florek 2010) Több szerző próbálkozott a településmarketing területén megfelelő tartalmú elégedettségmérési metodika kialakításával, például Insch és Florek (2008, 2010), akik az elégedettség és a fontosság mentén azonosították a részeket, amelyek az általános lakossági elégedettséget meghatározzák. Zenker és társai (2009) megalkották a Citizen Satisfaction Index (CSI) mutatót, amely a korábbi kutatásaikban feltárt dimenziókkal való elégedettséget méri. Vannak szerzők, akik viszont a szociálpszichológiából ismert fogalmakat, úgymint a helykötődést és az identitást használják, például Azevedo (2009 in Zenker és Martin 2011), aki a helykötődést méri a szervezeti elkötelezettség mérési skáláját kölcsönözve.

1. táblázat

A kisvárosi lét és az elégedettség főbb vizsgálati szempontjai

A kisvárosi lét és az elégedettség – főbb vizsgálati szempontok	Főbb megállapítások	Hivatkozás
Közigazgatási szolgáltatások kapacitása	Az alapvető szolgáltatások kulcsfontosságúak; a magasabb szintű szolgáltatások gyakran elégtelenek; a szolgáltatások fejlesztése elengedhetetlen	Yu et al., 2023
Életelégedettség és infrastruktúra	Magasabb életelégedettség tapasztalható még alacsonyabb infrastruktúra-elégedettség mellett is; a társadalmi kohézió jelentős szerepet játszik	Gareis et al., 2021
Közösségi elégedettség	A szubjektív értékelések erős előrejelzők; a gazdasági és társadalmi tőke pozitívan befolyásolja az elégedettséget	Bernard, 2015; Kunimitsu, 2010
A városközpont vonzereje	A kiskereskedelmi üzletek és események sokfélesége értékelt; a vásárlói lojalitás szorosan összefügg a városközpont vonzerejével	Wahlberg, 2016
Életképesség és fenntarthatóság	A kisvárosok továbbra is vonzóak maradnak; a társadalmi-gazdasági, infrastrukturális és demográfiai tényezők meghatározók	Bod'a et al, 2022
Városi életminőség (QoUL)	A környezeti szempontok fontosak, de nem elsődlegesek; a nagyvárosok közelsége előnyökkel és hátrányokkal is jár	Nedorostová et al, 2022
Lakókörnyezeti elégedettség	Az egészség, a kényelem, a biztonság és a megjelenés befolyásolják az elégedettséget; az épített környezet tényezői közvetetten hatnak	Shen – Fu, 2019
Városi szolgáltatások	A szolgáltatásokhoz való hozzáférés magasabb elégedettséggel jár együtt; a bevásárlási és sportlétesítmények közvetlen és közvetett hatással bírnak	Lee et al., 2023
Gazdasági és társadalmi funkciók	A városfunkciókat a földrajzi elhelyezkedés befolyásolja; a metropolisz központú városok specializáltabbak, a periférikus városok diverzifikáltabbak	Bański, 2024
Életminőség és kötődés	A magas életminőség és a helyhez való kötődés csökkenti az elvándorlási hajlandóságot; ezek az ismeretek javíthatják a városi élhetőséget	Salaripour et al, 2023

Forrás: saját szerkesztés

A hely értékelésekor két szempont érvényesül: az adott hely mennyire elégíti ki az egyén szükségleteit, illetve milyen a hely más helyekkel összehasonlítva (Shumaker és Taylor, 1983). A lakossági elégedettség és lakossági preferenciák kölcsönös kapcsolatban állnak, és jelentős hatást gyakorolnak a költözési szándéokra (Fredrickson et al. 1980, Heatonra et al. 1979). A lakossági preferencia beazonosítja a valódi és előnyben részesített helyjellemzők közötti

eltérést, vagyis a hely jellemzőinek az elvárt szinthez való távolságára vonhatunk le hasznos következtetést. Több szerző csak a lakossági preferenciák (helyi jellegzetességek) és költözési szándék közötti kapcsolatot vizsgálta, anélkül, hogy bevezette volna az általános elégedettséget. Ellenben Zenker, Petersen és Aholt (2009), illetve Insch és Florek (2010) együtt vizsgálták az általános elégedettséget a hely jellemzőivel való elégedettségi szinttel, és azt találták, hogy a helyi jellemzőkkel való elégedettség pozitívan összefügg az általános elégedettséggel. A szerzők többsége a lakossági elégedettséget egydimenziós szerkezetként kezelik, vagyis a hely magasabban észlelt minősége a lakosság magasabb elégedettségéhez vezet (pl. Zenker et al., 2009). Azonban a lakossági elégedettség többdimenziós, éppen úgy, mint maga a település, aminek adott (és gyakran szűkös) költségvetés mellett kell megoldania sokrétű, kötelezően előírt vagy szabadon vállalt feladatait.

Az utóbbi évek kisvárosi lakossági elégedettségi vizsgálatainak irányait, főbb megállapításait foglalja össze az 1. számú táblázat.

3. Módszertan

Primer kutatásunkban kíváncsiak voltunk, hogy a kisvárosok hogyan definiálják, hogyan élik meg a kisvárost, a kisvárosi létet, hogyan ítélik meg adottságaikat, hogyan pozicionálják magukat, valamint milyen problémákkal küzdenek a mindennapokban és ehhez milyen fejlesztési irányokat tartanak fontosnak, mely megoldást jelenthet számukra.

Kutatási célunk elérése érdekében kérdőíves megkérdezést végeztünk. A megkérdezés során a magyarországi 5000 és 20000 fő közötti lakost számláló kisváros vezetőit kerestük fel és kértük együttműködésre. A felkeresett 180 kisváros közül 76 válasz érkezett kérdőívünkre. A magasnak tekinthető válaszadási arány (42,2 %) is bizonyítja, hogy aktuális és sok kérdést felvető témáról van szó. A minta - megvizsgálva a demográfiai tényezőket, földrajzi eloszlás arányait - nem tekinthető reprezentatívnak. Fontos azonban kiemelni, hogy az ország minden vármegyéjéből érkezett válasz.

A megkérdezés célja az volt, hogy átfogó képet kapjunk a kisvárosok vezetőinek szemszögéből a városuk jelenlegi helyzetéről, a mindennapi működésük során tapasztalt kihívásokról és a jövőbeli fejlesztési prioritásairól. A kérdőívben külön blokkot szenteltünk a turizmusnak, ahol a városvezetők a jelenlegi turisztikai helyzetet, a rendelkezésre álló erőforrásokat és a fejlesztési lehetőségeket is értékelhették. Emellett rákérdeztünk a helyi gazdaság egyéb pilléreire, közszolgáltatásokra és az általános városvezetési gyakorlatokra is, hogy komplex képet kapjunk a kisvárosok fejlesztési potenciáljáról.

A kutatás során a kisvárosi települések helyzetének átfogó értékeléséhez és a településfejlesztési lehetőségek azonosításához két fő statisztikai módszert alkalmaztunk: az ANOVA (varianciaanalízis) és a hierarchikus klaszterelemzés technikáját. Ezek a módszerek lehetővé tették a kisvárosok közötti hasonlóságok és különbségek azonosítását mind az elégedettségi, mind a fejlesztési irányok szempontjából, ezáltal támogatva az átfogó következtetések levonását.

Az ANOVA módszer (Analysis of Variance) a variancia analízisére épülő statisztikai technika, amely lehetővé teszi, hogy meghatározzuk, vannak-e szignifikáns különbségek a csoportok közötti átlagértékek között egy vagy több független változó mentén. Az ANOVA segítségével a különböző települések elégedettségi szintjét vizsgáltuk, valamint azt, hogy az egyes klaszterekhez tartozó városok mennyiben különböznek egymástól az elégedettségi mutatók alapján. Ezzel a módszerrel olyan csoportok azonosíthatóak, amelyek között a különbségek nem véletlenszerűek, hanem valamilyen tényező hatására jelentkeznek. Az ANOVA eredményei alapján megállapítható, hogy mely városok, illetve klaszterek között jelentkeznek szignifikáns különbségek, így a helyi sajátosságok feltárásához nyújt megbízható alapot. A varianciaanalízis során alkalmazott F-próba értékének segítségével azt vizsgáltuk, hogy a

csoportokon belüli variancia hogyan viszonyul a csoportok közötti varianciához. Amennyiben az F-próba szignifikancia szintje (Sig.) kisebb, mint az elfogadott 0,05-ös küszöbérték, akkor kijelenthető, hogy a csoportok átlagai között szignifikáns különbség van. A kutatás eredményei alapján azonban az elégedettség szempontjából csak bizonyos esetekben (például a lentebb tárgyalt problémaérzékelés kapcsán) jelentkeztek szignifikáns különbségek, ami alátámasztja a kisvárosi települések hasonló szerkezeti problémáit és elégedettségi szintjét.

A klaszterelemzés egy olyan multivariáns statisztikai technika, amelynek célja a megfigyelések vagy változók homogén csoportokba rendezése az alapján, hogy milyen mértékben hasonlítanak egymásra. A kutatás során a hierarchikus klaszterezés módszerét, azon belül a Ward-féle eljárást alkalmaztuk, amely minimalizálja a klasztereken belüli szórást. A módszer lépésről lépésre építi fel a klasztereket, minden egyes lépésben a leginkább hasonló elemeket csoportosítva össze, és így hoz létre egy hierarchikus struktúrát. Az elemzés lehetővé tette, hogy a kisvárosi településeket különböző szempontok – például problémakörök, elégedettség – mentén öt jól elkülöníthető klaszterbe soroljuk. A klaszterek elemzése során az egyes települések hasonló jellemzői, mint például a gazdasági helyzet, infrastrukturális állapot, lakossági igények és fejlesztési prioritások alapján alakítottunk ki homogén csoportokat. Ezen klaszterek segítségével egyértelműen azonosíthatóvá váltak az egyes csoportok közötti különbségek, és kirajzolódtak azok a közös mintázatok, amelyek meghatározzák a kisvárosi települések fejlesztési irányait és kihívásait.

4. Eredmények

A kutatás során a kisvárosok vezetőinek általános elégedettségét vizsgáltuk saját városuk helyzetével és teljesítményével kapcsolatban.

Az ANOVA-elemzések segítségével megvizsgáltuk, hogy van-e különbség a vezetők által adott elégedettségi értékelések között különböző területi bontásokban (pl. vármegyéenként, régióként). Az eredményekből kiderült, hogy a szignifikancia szint ($p > 0,05$) nem éri el a szükséges küszöböt, ami azt jelzi, hogy nincs szignifikáns különbség a vármegyék közötti elégedettségi szintekben.

A második ANOVA-elemzés során a régiók szerinti különbségeket vizsgáltuk:

2. táblázat
ANOVA-elemzés régiók szerint

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	5,396	6	,899	1,246	,294
Within Groups	49,802	69	,722		
Total	55,197	75			

Forrás: saját kutatás, n=76

A kapott eredmények itt sem mutatnak szignifikáns különbséget a régiók között, ami megerősíti, hogy területi szinten az elégedettség homogenitása jellemző a kisvárosi vezetők körében.

Az egyes régiók átlagos elégedettségi szintjét és szórását vizsgálva a következő megállapítások tehetők: az összes válaszadó általános elégedettségi átlaga 4,28, amely arra utal, hogy a városvezetők általában közepesen elégedettek a városuk helyzetével. A legmagasabb átlagos elégedettségi szintet az Észak-Alföld régió városvezetői mutatták (4,60), míg a legalacsonyabb átlag a Nyugat-Dunántúlon volt (3,83). Az értékek azonban nem mutatnak extrém szórást, ami arra utal, hogy a vélemények általában konzisztensnek tekinthetők.

3. táblázat

Általános városvezetői elégedettség régiók szerint

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Észak-Magyarország	8	4,25	,886	,313	3,51	4,99	3	5
Észak-Alföld	25	4,60	,913	,183	4,22	4,98	2	6
Közép-Magyarország	13	4,08	,862	,239	3,56	4,60	2	5
Dél-Alföld	11	4,36	,809	,244	3,82	4,91	3	6
Közép-Dunántúl	7	4,00	,577	,218	3,47	4,53	3	5
Dél-Dunántúl	6	4,00	,894	,365	3,06	4,94	3	5
Nyugat-Dunántúl	6	3,83	,753	,307	3,04	4,62	3	5
Total	76	4,28	,858	,098	4,08	4,47	2	6

Forrás: saját kutatás, n=76

A regressziós modell segítségével megvizsgáltuk, hogy az elégedettség milyen mértékben magyarázható a különböző területi jellemzők alapján. A modell jóságát az R-négyzet mutatja, amely 0,900 értéket mutat, ami arra utal, hogy a modell viszonylag magas arányban magyarázza az elégedettség varianciáját. Ugyanakkor az Adjusted R Square értéke mindössze 0,375, ami arra utal, hogy a modell túlfeszített lehet, és a valós változók közötti kapcsolat gyengébb.

A szignifikancia értéke (0,152) szintén nem éri el a szignifikáns szintet, ami azt mutatja, hogy a modellben szereplő változók (pl. területi bontások) nem szignifikánsak az elégedettség előrejelzése szempontjából.

Az eredmények alapján a magyar kisvárosok vezetőinek elégedettsége viszonylag homogén, nem mutatnak szignifikáns különbséget sem vármegyénként, sem régióként. Az átlagos elégedettségi szint közepesnek mondható, ami azt jelzi, hogy a városvezetők általában inkább pozitívan látják városuk helyzetét, bár a régiók között némi eltérés tapasztalható. A városvezetők elégedettsége nagyobb mértékben függ más tényezőktől, például a város gazdasági helyzetétől, fejlesztési lehetőségeitől és a turisztikai potenciáltól, mint a területi elhelyezkedéstől. Ennek fényében érdemes lenne a jövőbeli kutatásokban a gazdasági és infrastrukturális tényezők részletesebb elemzését is bevonni, hogy pontosabb képet kapjunk az elégedettséget befolyásoló tényezőkről.

A kutatás során a kisvárosi vezetők által érzékelt problémák alapján öt fő klasztert azonosítottunk, amelyek különböző nehézségekkel küzdő kisvárosokat foglalnak magukban. A hierarchikus klaszterezés módszerével, a Ward-féle eljárás segítségével feltárt klaszterek a városok eltérő problémakörének strukturáltabb megértését segítik, és betekintést nyújtanak abba, hogy a problémaérzékelés hogyan befolyásolja a városvezetők elégedettségét saját településükkel kapcsolatban.

Az azonosított klaszterek jellemzői:

1. *K1 – A probléma nélküliek:* Ez a csoport a legkevésbé érintett a különböző problémák által. Bár az alacsony születésszám, környezetszennyezés, egészségtelen életmód és a turisztikai erőforrások hiánya is felmerül náluk, ezek nem tekinthetők kritikus problémáknak a város működése szempontjából. Ennek megfelelően ezek a városok viszonylag kedvező helyzetben vannak, és az általános elégedettségi szintjük jellemzően magasabb.
2. *K2 – A legtöbb problémával küzdők:* Ez a klaszter a legsúlyosabb helyzetben lévő kisvárosokat foglalja magában, ahol az elvándorlás, elszegényedés, munkanélküliség és az alacsony születésszám jelentik a legnagyobb kihívásokat. Az itt található kisvárosokban súlyos gondot okoz a munkaerőhiány, az infrastrukturális problémák (pl. rossz állapotú utak, járdák, épületek), és a vállalatok hiánya. Ez a csoport a legrosszabb

helyzetű településeket foglalja magában, ahol a mindennapos működés is számos akadályba ütközik.

3. *K3 – Elszegényedés problémájával küzdők:* Az elszegényedés és az ehhez kapcsolódó gazdasági kihívások dominálnak ebben a klaszterben. Bár a K2 klaszterhez képest valamivel jobb helyzetben vannak, mégis jelentős nehézségekkel küzdenek, különösen a munkaerőhiány, az ipari területek hiánya és az infrastruktúra állapota tekintetében. Ezek a kisvárosok nehezen tudják megőrizni értékeiket és vonzerejüket.
4. *K4 – Erőforrás és infrastruktúra problémájával küzdők:* Ezen kisvárosok legnagyobb problémái az erőforrások, különösen a turisztikai erőforrások hiánya, valamint a leromlott épületek, utak és járdák állapota. A csoport tagjai elsősorban az infrastruktúra fejlesztését tartják szükségesnek, hogy növelni tudják városuk vonzerejét és életminőségét.
5. *K5 – Iparterületek és nagyvállalatok hiányával küzdők:* Ezekben a kisvárosokban az elvándorlás és az alacsony születésszám kevésbé jelentős probléma, ugyanakkor a tőkeerős nagyvállalatok hiánya és a nem megfelelő ipari infrastruktúra jelenti a legnagyobb kihívást. Az innovativitás és a kvalifikált munkaerő hiánya is problémát okoz, ami hosszú távon korlátozza a települések gazdasági fejlődési potenciálját.

Az öt klaszter elégedettségi szintjei között az ANOVA-elemzés szignifikáns különbséget mutatott ki (Sig. = 0,00), ami arra utal, hogy a problémakategóriák befolyásolják a városvezetők általános elégedettségét.

Az eredményeket értelmezve megállapíthatjuk, hogy azok a kisvárosok, amelyek kevésbé érintettek a strukturális és gazdasági problémák által (pl. K1 - Probléma nélküliek), magasabb elégedettséget mutatnak, míg a legsúlyosabb problémákkal küzdő települések (K2 - Legtöbb problémával küzdők) alacsonyabb elégedettségi szintet érnek el.

1. *Problémák és elégedettség:* Az egyes klaszterek problémáinak intenzitása és típusa közvetlen hatással van a városvezetők elégedettségi megítélésére. Azok a városok, ahol a gazdasági és szociális problémák (pl. munkanélküliség, elszegényedés) a legkritikusabbak, lényegesen alacsonyabb elégedettségi szintet mutatnak.
2. *Infrastruktúra és erőforrások hiánya:* Azok a városok, amelyek elsősorban infrastrukturális és turisztikai erőforrások hiányával küzdenek (K4 - Erőforrás és infrastruktúra problémájával küzdők), mérsékeltabb elégedettségi szintet mutatnak, ami arra utal, hogy ezek a problémák is nagyban befolyásolják a városvezetők megítélését.
3. *Ipari területek és nagyvállalatok hiánya:* Az iparterületek és tőkeerős nagyvállalatok hiánya (K5) szintén jelentős hatást gyakorol a vezetők elégedettségére, mivel ezek a városok a gazdasági fejlődésük szempontjából korlátozott lehetőségekkel rendelkeznek.
4. *Eltérő problématípusok közötti átfedés:* A klaszterek közötti elemzés során az is kiderült, hogy több probléma gyakran együttesen jelenik meg, ami azt sugallja, hogy a kisvárosi fejlődés komplex kihívásokkal küzd. A problémák gyakran egymással összefüggésben állnak, például a munkaerőhiány, a vállalatok hiánya és a leromlott infrastruktúra együttesen vezet a város gazdasági és társadalmi leszakadásához.

5. Összegzés

A beérkezett válaszok alapján a kisvárosok vezetői jelentős eltéréseket mutatnak a városuk jelenlegi helyzetének megítélésében, különösen a gazdasági fejlesztési potenciál tekintetében. A városvezetők által leggyakrabban említett problémák közé tartozik a helyi gazdaság diverzifikációjának hiánya, a fiatalok elvándorlása és a munkahelyteremtési lehetőségek szűkössége.

Az elégedettség szintje és a problémák típusa szoros összefüggést mutat, bár a korábbi általános elemzésben a területi különbségek nem voltak szignifikánsak. A problémák súlyossága és típusa

inkább strukturális és gazdasági tényezőkhez köthető, mintsem földrajzi elhelyezkedéshez. A klaszterek alapján megállapítható, hogy a gazdasági szempontból jobb helyzetben lévő, kevésbé problémás kisvárosok vezetői nagyobb elégedettséget mutatnak, míg a legsúlyosabb problémákkal küzdő települések esetében az elégedetlenség dominál.

Ezek az eredmények arra hívják fel a figyelmet, hogy a kisvárosok esetében nem elegendő csupán területi fejlesztési stratégiákat alkalmazni, hanem a specifikus problémacsoportokra célzott beavatkozási stratégiákat kell kidolgozni, amelyek a városok egyedi gazdasági, társadalmi és infrastrukturális helyzetére reflektálnak.

Felhasznált irodalom

Azevedo, A. (2009). Are you proud to live here? A residents oriented place marketing audit (attachment, self-esteem and identity). Paper presented at the 38th European Marketing Academy Conference; 26 – 29 May, Nantes, France

Bański, J. (2024). The influence of location on the shaping of small-town functional structure in Poland. *European Journal of Spatial Development*, 21(2). <https://doi.org/10.16993/ejsd.339>

Bernard, J. (2015). Community satisfaction in Czech rural communities: A multilevel model. *Sociologia Ruralis*, 55(1), 1–23. <https://doi.org/10.1111/soru.12048>

Bod'a, M., Cole, D., Svidroňová, M. M., & Gubalová, J. (2022). Prevailing narratives versus reality of a small and medium town decline in a CEE country. *Operational Research*, 22, 2145–2172. <https://doi.org/10.1007/s12351-021-00651-4>

Churchill, G. A., & Surprenant, C. (1982). An investigation into the determinants of customer satisfaction. *Journal of Marketing Research*, 19(4), 491–504. <https://doi.org/10.2307/3151722>

Gareis, P., Diller, C., & Winkler-Kühlken, B. (2021). Infrastructure as an aspect of quality of life and its influence on life satisfaction in small towns of the German region type central location. *Raumforschung und Raumordnung | Spatial Research and Planning*, 79(1), 39–57. <https://doi.org/10.14512/rur.9>

Enyedí, Gy.: Városi világ (2012) Modern Regionális Tudomány Szakkönyvtár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 186 p.

Insch, A. - Florek, M. (2008): A great place to live, work and play: Conceptualising place satisfaction in the case of a city's residents. *Journal of Place Management and Development*, Vol. 1 Iss: 2 pp. 138-149.

Insch, A., & Florek, M. (2010). Place satisfaction of city residents: Findings and implications for city branding. In G. Ashworth & M. Kavaratzis (Eds.), *Towards effective place brand management: Branding European cities and regions* (pp. 191-204). Cheltenham, UK: Edward Elgar.

Kunimitsu, Y. (2010). Causative factors in regional gaps of satisfaction indexes: Structural equation model with town-based data from Yamagata and Yamaguchi Prefectures. *Studies in Regional Science*, 40(4), 1001–1015. <https://doi.org/10.2457/srs.40.1001>

Lee, C., Choi, S., & Yoon, J. (2023). The influence of access to urban amenities on urban environment satisfaction: A case study of four new towns in the vicinity of Seoul, South Korea. *Applied Research in Quality of Life*, 18(6), 3111–3139. <https://doi.org/10.1007/s11482-023-10223-7>

Low, S. M., & Altman, I. (1992). Place attachment: A conceptual inquiry. *Human Behavior & Environment: Advances in Theory & Research*, 12, 1–12.

Marien, A. (2016). A lakosság területi identitástudatának magatartási megnyilvánulásai és marketingaspektusai (Doktori disszertáció). Miskolci Egyetem. <https://doi.org/10.14750/ME.2017.002>

Mendöl T. (1963) Általános településföldrajz. Akadémiai Kiadó, Budapest.

- Nedorostová, E., Raška, P., & Dolejš, M. (2022). Environmental quality of urban life in small towns: An explorative study of stated and revealed preferences on the periphery of a Czech metropolis. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography*, 76(5), 289–304. <https://doi.org/10.1080/00291951.2022.2125825>
- PIRISI, G. (2009): Differenciálódó kisvárosaink Földrajzi Közlemények 133 (3): 315–325.
- Prónay, Sz. (2011): Ragaszkodás és én-alakítás a fiatalok fogyasztásában – A fogyasztói lojalitás és az énkép közötti kapcsolat vizsgálata, Doktori disszertáció, Szeged
- Salaripour, A., Adewale, B. A., Seif Reihani, Z., & Taleb Valialah, N. (2022). Investigating the relationships between quality of life, attachment, and participation in small towns (case study: Sangar Town). *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 33(7), 967–990. <https://doi.org/10.1080/10911359.2022.2117255>
- Shen, Y., & Fu, X. (2019). Impact of the built environment and perceived neighborhood characteristics on residents' satisfaction: Evidence from the Shanghai suburbs. *Progress in Geography*, 38(5), 686–696. <https://doi.org/10.18306/dlkxjz.2019.05.006>
- Shumaker, S. A., & Taylor, R. B. (1983). Toward a Clarification of People-Place Relationships: A Model of Attachment to Place. In N. R. Feimer, & E. S. Geller (Eds.), *Environmental Psychology: Directions and Perspectives* (pp. 219-251). New York: Praeger.
- Szántó, Sz. (2003): Fogyasztói elégedettség az elmélet és a gyakorlat szempontjából *Marketing&Menedzsment* Vol. 37, No. 5, pp. 26-42.
terport.hu
- Wahlberg, O. (2016). Small town centre attractiveness: Evidence from Sweden. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 44(4), 465–488. <https://doi.org/10.1108/IJRDM-08-2014-0121>
- Yu, Z., Gou, Y., Lü, D., Gao, Y., & Zhao, Z. (2023). Public service capability of small towns in attracting hinterland villagers in China. *Journal of Beijing University of Technology*, 49(10), 1039–1049. <https://doi.org/10.11936/bjutxb2023020032>
- Zenker S.-Peterson, S.-Aholt, A. (2009): Development and Implementation of the Citizen Satisfaction Index (CSI): Four Basic Factors of Citizens' Satisfaction. Research Papers on Marketing and Retailing University of Hamburg